

werd echter een premie toegekend: Ir. W. van Tijen te Rotterdam; Bodon, Groenewegen, Karsten & Merkelbach te Amsterdam; Arthur Staal, S. van Woerden & G. H. Holt te Amsterdam en Ir. J. H. van den Broek te Rotterdam. Naar mij door den Directeur van den Gemeentelijken Woningdienst te Amsterdam werd medegedeeld, ligt het in de bedoeling de premie-winnaars in de gelegenheid te stellen een nader vast te stellen project te verwezenlijken. In verband met de tijdsomstandigheden, schreef de heer Keppler, is daarvan tot heden niets gekomen.

Het onder de auspiciën van het Amsterdamsche Gemeentebestuur uitgegeven boekje belicht op interessante wijze de beide eischen, waaraan de ontwerpen moesten voldoen: „goed wonen” en „goedkoop wonen”. Achter deze eischen teekenen zich twee problemen af: het een sociaal, het ander bouwkundig.

Wanneer ik eerst even op het, primaire, sociale probleem inga, lijkt, wat ik in deze ontwerpen voor mij zie, de conclusie van Jhr. de Jonge van Ellemeet, „dat een woning, waarvan de kostprijsuur in redelijke verhouding staat tot het gezinsinkomen van de groote laag der werkende arbeidersbevolking op het oogenblik nog niet kan zijn een goede woning”, wel te staven. Voor een huurprijs per week van $\pm f 5$.— — hooger mag deze, gezien de inkomens der arbeidersgezinnen, in geen geval zijn — is het géén der inzenders mogelijk geweest een woningtype te ontwerpen, dat aan een arbeidersgezin van gemiddelde grootte voldoende woon- en slaapruidten biedt. Natuurlijk is het mogelijk — zooals dat door verschillende ontwerpers wordt voorgesteld — door middel van opklapbedden de slaapruidten overdag in woonruimten om te tooveren. Het procédé is ingenieus, maar zal in arbeidersmilieus m.i. weinig voldoen. In de middenstandswoning, waar meestal voor geval van ziekte, wel reserve-slaapruidte aanwezig is, en waar men voor het extra werk, dat deze installaties vragen, over hulp beschikt, is het opklapbed een goede oplossing. In het groote arbeidersgezin, waar de vrouw toch al zooveel om handen heeft, is het een onding.

Wanneer men zich nu afvraagt: hoe komt het dat voor een huurprijs van $f 5$.— per week alleen een feitelijk te kleine arbeiderswoning kan worden gebouwd, komt men al spoedig tot de ontdekking dat hier geen in de dingen zelf liggende noodzaak, maar allerlei misstanden, die in de huidige maatschappij welig kunnen tieren, de oorzaak zijn. Hoe is het b.v. mogelijk dat een 3 km buiten de stad liggend terrein $f 16$.— per meter, d.i. $f 160.000$ per hectare kost? Hierdoor wordt de huur per woning en per week reeds met $\pm f 1$.— belast. Ook de onderhoudskosten (vroeger $f 41,50$, thans $f 37$.—) lijken aan den hoogen kant. De rentelast op stichtingskosten, erfpacht enz. hoewel, inmiddels van 5,35 % tot 4,815 % gedaald, is eveneens rijkelijk hoog. De tot voor kort door de Regeering gevoerde monetaire politiek is daar wel grotendeels schuld aan. Uit deze cijfers blijkt dat in een eenigszins beter geordende